

Никола Корбутовски

ГОЛУБОВИ

У малој, чађавој просторији, испуњеној димом од многобројних испушених цигарета, Миљко Пурић, дуго-годишњи телеграфиста у станици у П, који је годинама са великим успехом водио најразличитије станичне са-станке, наједном као да је престао да мисли... Као да је за тренутак искључио све оно што се догађало око њега и почео да мисли на нешто што је било сасвим лично и искључиво његово.

Гледајући, тако одсутан, кроз мали полуотворени прозор, који је гледао на станичну зграду и празне коло-секе, он наједном примети како напољу, око станичних прозора, лете голубови. Летели су али као да су се дво-умили — да ли да уђу унутра или да остану напоље. Би-ли су то голубови, које је пре више година неко запатио у станици у П. и који су убрзо постали љубимци свих железничара. Познавали су их и многи путници, јер не ретко голубови су слетали и на возове који су долазили или стајали у станици у П...

Док их је тако гледао како се весело играју, Миљко Пурић је наједном потпуно заборавио на своје другове у сали. Он их више није чуо, иако су устајали један за дру-гим и говорили о пролбемима у станици... Мисли му од-летеше некуд далеко, али опет у малу станицу у П., је-дне зиме, пре много година, заправо онда кад је дошао да се запосли у њој. Онда кад је неко у ниској караули, како је то добро запамтио, донео три промрзла голуба младунца и осватио их да се огреју. А они израстоше, направеше гнезда, па се ту, испод станичне стрехе, наста-нише и почеше да множе. Одатле су се после дизали у небо и тамо изводили свакојаке акробације — превртали се, стрмоглављивали, дизали у небо и поново превртали... Тада, то беше друге године после ослобођења, Ми-љку Пурићу, демобилисаном борцу Трећег јужноморав-ског батаљона, људи у станици, у којој је једно време радио као чувар, показаше телеграф — машину која го-вори — рекавши да ће то од сада бити његов посао.

Неколико месеци после тога изабраше га и за председника синдикалне подружнице. Људи су говорили да је он најбољи и најподеснија личност за једну такву функцију — прво, јер је одличан радник и комуниста, а друго, јер је био у револуцији и ратовао. Миљко Пурић се бранио, говорио је да је рат једно а ово сада друго, да је он своје одужио — али, људи су другачије мислили и изабрали га. Од тада, године су пролазиле а Миљко Пурић је свој посао обављао тачно и савесно, куцајући тастером, и истовремено, и то веома успешно, водио синдикалну подружницу.

ПОРТА
ПОРТА

Сад се Миљко Пурић загледа у све те људе који су седели испред њега, а затим погледом пређе преко слика на зиду, преко раширених застава и невелико исписаних парола које су говориле о постигнутим резултатима у станици... У мислима се врати више година уназад, кад је, као осамнаестогодишњи слуга из Спота, на Космају, отишао у шуму. Рат је започео са тешким митраљезом „шварц лозе“. Био је млад, кршан момак, пуцао је од здравља, а висок око два метра, па му рекоше: „Ти ћеш, Миљо, војниче, с овим најбоље руковати“. Тако је започела та његова судбина, судбина најпознатијег митраљесца Трећег јужноморавског батаљона.

Миљко Пурић је и сада висок човек, само мало повијених леђа, али зато бистрих очију и продорног погледа. Погледавши још једном кроз салу — није то била велика сала, као две веће састављене собе — он се запита, јер му је брига о свему била у крви, да ли је данас нешто ипак заборавио, да ли је пропустио нешто за данашњи скуп... Ослушну — у станици је владала мртва тишина. Колосеци су били празни а око станичних прозора су и даље летели голубови. Мала станица у П. налази се на прузи Београд — Ниш и кроз њу дневно прође око педесет возова у једном и другом правцу. Све њих прими и одјави он, Миљко Пурић. Он први сазна о поласку воза са суседне станице, он исто тако мора да јави да је воз у П. напустио станицу. Али, поново поче да се сећа...

Мислио је на оне тешке дане четрдесет треће... Једном тако лежао је у рову, гладан. Грлећи свој „шварц лозе“ посматрао је Швабе како се приближавају и говорио себи: „Миљо, друже, не погоди те метак, прође читаву Србију, преживи све, али ако кроз неколико секунди нешто не поједеш, рачунај на то да те сунце више неће огрејати“. Лежи тако крај мртвог друга и на његовим ногама посматра нове опанке, и мисли: „Неће ми ваљда замерити“. Онда му скиде опанке, па кад одоше Швабе, кад се повукоше, наложи мало ватре, баци их на жар па кад мало процврчаше а он у стомак с њима. Био је сит три дана. А кад неколико недеља касније поједе и своје, од једног Швабе скину чизме и у њима је остао до краја рата...

Успомене и сећања Миљка Пурића прекиде један човек — беше то магационер Крста Црнчевић — који је пришао зиду и окренуо прекидач, упаливши светло у сали. То је био знак да се састанак одужио, јер ево, већ је касно поподне, скоро вече. Али уместо да каже неколико речи, да присутне упозори да говоре о суштинским стварима, о расподели станова или о још већој дисциплини на послу, јер је то на железници врло важно питање, Миљко Пурић се загледа у салу, у њене углове и таваницу, кривећи главу, чудећи се њеном чудном облику. Посматрао је ту дугачку и узану просторију, у облику делтоида, коју је станица случајно добила од општине, и која сада служи као друштвена просторија. После рата овде је неко време била војна апотека, па стан — становао је управник поште — а сада ту особље станице у П. проводи слободно време играјући шах, читајући новине и гледајући телевизијски програм — пре неколико година станица у П. је од дирекције железничког транспортног предузећа у Београду добила телевизор као најуспешнија станица на прузи. Наједном, мисли му се поново вратише рату. Поново је престао да запажа лица и предмете око себе и лебдећи некуда прошао кроз границу жагара, сасвим губећи осећај присутности. . .

ПОРТОГА

Чудно, ето, толике су године прошле, а он ипак не може да заборави Цвијана. Био је, као и он, митраљезац. И то какав ситраљезац, један од најбољих у батаљону. Па кад почне Цвијан са једне стране да штекће, а он са друге. . . И све тако, све до оног дана кад су га стрељали. А стрељали су га зато што је из једне сељачке куће узео мало сланине и пола литра ракије. После тога, он, Миљко Пурић, био је критикован зато што је тражио да породици буде јављено да је Цвијан погинуо, а не да је стрељан. Тада је и партијска ћелија донела одлуку да му се одузме „шварц лозе“. Патио је Миљко Пурић, тешко му је било, али шта је могао, морао је да се помири с одлуком. Годину дана је носио пушку а онда му поново вратише „шварц лозе“.

Човек, питао се сада Миљко Пурић, шта је у ствари човек и шта је то што може да одреди и измери кривцу једног човека, питао се, посматрајући своје другове, њихова озбиљна и истовремено забринута лица. Посматрао је оне најближе, оне који су седели у првом реду: шефа станице Љубу Ковачевића — са погледом из кога је избијало неповерење, отправника Ибру Пашовића — вечито одсутног али доброћудног, благајника Ратка Перуновића — тачног, вредног и савесног. . . Железничка станица у П. није имала много људи, укупно тридесет и два радника. Баш колико је била велика и чета са којом је Миљко Пурић прошао рат. . .

Једном, у некој акцији, изненада су наишли на немачку заседу. Миљко Пурић је покушао да откачи бомбу, али руку му је тада нешто пресекао. Омлитавила је, постала као мртва. Пао је и пузећи покушао да се закљони иза камена. Тада је један рафал просто пресекао неколико његових другова. Прикупио је снагу, подигао "шварц лозе" и почео да пуца. Зелене униформе су падале као снопље. Дуго је тако пуцао а онда га погоди још један метак. Ударац је био жесток и он помисли: „Готов сам“! И управо тада је осетио луду жељу за животом: „Треба се извући из овог пакла“... Ту је била једна стрмина, он пркupi снагу, пови се мало, устаде и баци се низ њу, тумбајући ће...

После је дуго трчао док су око њега фијукали метци. На крају паде од умора. Већ је био мрак. Последњом снагом раздера кошуљу и затвори ране. Онда је лежао, гледао звезде и питао се где су његови. Ујутру га пробудише неке птице. Он отвори очи... Изнад његове главе летели су голубови. Неко време их је гледао а онда крену за њима. Чинило му се да ће га голубови одвести партизанима. И одиста, после неколико километара пузања и тетурања, он наиђе на своју чету...

Миљко Пурић се наједном тргну из размишљања. Он осети да је у сали завладао тајац. Са мало напора, јер је заиста имао велико искуство са оваквим скуповима, он се поново укључи у ток састанка, па како тренутно нико ништа није говорио, устаде и запита: „Еј, чето, има ли још неко нешто да каже?“

Оно „еј, чето“ употребљавао је из милоште, упоређујући своје колеге са четом у којој је био за време рата. Неко време људи ћутаху, а онда се некако све ускомеша и из задњих редова неко се јави за реч:

„Другови, ја мислим да састанак приведемо крају. Сви добро знате Миљка Пурића. Знате да је био у рату, да се херојски борио и да је само Мораву у току рата педесет пута прелазео. Мени су причали да га је непријатељ приликом јуриша одмах уочавао, али да нико није имао смелости да пуца у њега. Ја мислим да он треба и даље да буде председник нашег синдиката...“

Његове речи присутни прекидоше и истог часа спонтано зашпескаше.

Међутим, Миљко Пурић као да није мислио тако. Он је и даље седео замишљен и сећао се почетка рата. Заправо било је то једно непријатно сећање. Раније није томе придавао неку нарочиту важност, али сада све чешће мисли о томе. О том свом неславном почетку. Јер, Миљко Пурић је своје војевање започео у четницима. Био је млад, слуга, па му није било јасно ко су четници, а ко партизани. Било му је важно само против Немаца да се бори. Тако је побегао од газде у Сопоту и допао у четнике. После треће борбе схватио је ко су они па је је-

дне ноћи пребегао у партизане. Није био дуго с четницима, можда неколико недеља, али је био. И то је оно што га боли. То је оно што му не да мира. Јер у читавом његовом животу, то је била једна једина мрља.

Ту Миљко Пурић за тренутак застаде — као да није желео више ни на шта да мисли, ничега да се сећа. Он подиже главу ка таваници, ка сијалицама које су бљештале високо подигнуте. Сад више није гледао ни ка прозору, ни ка станици... Али чему све то, као да запита неки глас у њему. Чему то присећање, чему толика питања и то после толико година, чему успомене које увек воде једном. Почетку и крају. Крају који је био црн. Јер пред сам крај рата, неки човек из Сопота га је препознао и потказао. Миљка Пурића није било тешко препознати. Морао је пред комисију и тада је изгубио чин. Месец дана је радила комисија и на крају је једва остао у Партији. Углавном захваљујући „шварц лозеу“ и оној акцији у Срему, при крају рата, када је сам заробио чету Немаца... Ко то, у ствари, говори из њега. Он или неки други човек. Његов двојник, рецимо. Јер сваки човек има свог двојника. За Миљка Пурића, то је његова савест...

ПОРСАА
ОР ПОРА

Затим опет завлада мук, али сви добро чуше како у станици маневарка отегнуто писну и откачи вагоне. Људи се још једном ускомешаше, неко нешто рече па сви подигоше руке, а кад неко запљеска, зачу се још један глас: „Честитам другу Миљку Пурићу поновни избор...“

Тако Миљко Пурић, дугогодишњи конференцијаш и телеграфиста у станици у П. и даље оста оно што је и неколико година пре тога био: председник синдикалне подружнице станице.

А кад састанак одмах затим би завршен, он прими честитке и последњи изађе из друштвених просторија, помало тужан и љут, можда највише на самог себе, љут што непрестано преврће по својој прошлости, по свом животу. Учини му се да тог тренутка сви возови касне и да више ниједан неће ући у малу станицу у П..

Онда се поново сети голубова. Потражи их погледом, али више не беху око прозора. Не беху ни испод станичне стрехе, где су обично боравили, ни око колосека где су сачекивали возове. Миљко Пурић подиже главу ка небу које је брзо мењало боју и тамо примети неколико звезда...

Тада схвати да је ноћ одавно пала и да голубови сада испод неке стрехе спавају, па се упути кући, а истог тренутка у станици се огласи сигнал. Миљко Пурић застаде као укопан и ослушну — истог тренутка у даљини писну локомотива. То је био знак да у малу станицу у П. долази воз...